

Към въпроса за ономастичната първооснова на българския език

Гатя Симеонова

(Резюме)

В този кратък текст, който е извлечение от по-обширно изследване, посветено на дълбоката смислова и функционална връзка на две взаимосвързани в текстовете на „Веда Словена“ думи (Има и Кайле) с българската култура, се търси отглас от названието на „царя на нашите дедове“ (Има-царе) в езика на българите. Като се тръгва от словото в битността му на лично име, се прави опит за осмисляне не просто на неговото наличие в лексиката, но и на неговата обвързаност с различни съставки от морфологичния строеж на езика ни. И на първо място с основните граматически категории *глагол* и *име*. Повод за размисъл са и някои лексикални форми, представени от *междуметия*, *съюзи*, *предлози*, *частици*, които изразяват или уточняват отношение към деятеля, действието и цялата възникнала в резултат на него предметност. Като се изходи от отношението, изразявано чрез категории като залог и модалност, би трябвало да се търси и отговорът на въпроса кой е основният деятел, кой задава образците на поведението и на предметността, кой и кога, а и пред кого проиграва действията и как се контролира тяхното усвояване и резултатно възпроизвеждане. Отговорът, поне за авторката на този текст, води към персонификацията *Има*. Според „Веда Словена“ той е слуга на Всевишния Бог, жрец, цар и учител, научил (чрез посвещаване и обучение) хората да почитат боговете, да орат и сеят, да отглеждат добитък и лозя, да правят хляб и вино, а вероятно и да строят къщи, защото за него се казва, че дал и „занаятето“. Пак той ги учи на книга, което ще рече – на ум и разум.